

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 67/2019-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. novembra 2019 v senáte zloženom z predsedu senátu Mojmíra Mamojku a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Milanom Slobodnikom, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Er 5144/2013 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] a [REDACTED], na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Er 5144/2013 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice I prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Er 5144/2013 konal bez zbytočných prieťahov.

3. [REDACTED] a [REDACTED], priznáva finančné zadost'učinenie každému jednotlivo v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré im je Okresný súd Košice I p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice I je p o v i n n ý nahradiť [REDACTED] a [REDACTED], trovy konania v sume 632,12 € (slovom šesťstotridsaťdva eur a dvanásť centov) na účet ich právneho zástupcu JUDr. Milana Slobodníka, Štúrova 20, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého postupu okresného súdu a s'ťažostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. novembra 2018 doručená ústavná s'ťažosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „s'ťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Er 5144/2013 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej s'ťažosti a jej príloh vyplýva, že s'ťažovatelia sú z titulu dedenia po zomrelom povinnom účastníkmi napadnutého exekučného konania o vymoženie sumy 12 485,70 € na základe exekučných titulov – 6 rozhodnutí Sociálnej poisťovne, pobočky Košice, ktorými bolo pôvodnému povinnému ako samostatne zárobkovo činnej osobe predpísané poistné na nemocenské, dôchodkové a invalidné poistenie a penále za neuhradené poistné.

3. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti popísali priebeh napadnutého konania, pričom v podstatnom uvádzajú:

„Zo skutkového stavu uvedeného v tejto sťažnosti jednoznačne vyplýva, že v konaní, ktoré je vedené pred Okresným súdom Košice I, ktorého účastníkmi sme aj my, dochádza k prietahom. Účastníkmi konania sme sa stali po smrti povinného [REDAKOVANÉ], ktorý zomrel dňa [REDAKOVANÉ]. Dedičmi po nebohom [REDAKOVANÉ] sú [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], trvale bytom [REDAKOVANÉ]; [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], trvale bytom [REDAKOVANÉ]; [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], trvale bytom [REDAKOVANÉ]; [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], trvale bytom [REDAKOVANÉ].

Sťažovatelia sa domnievame, že naša vec nie je skutkovo a právne natoľko zložitá, aby o nej súd nedokázal v primeranej lehote rozhodnúť. V tomto prípade ide navyše o rozhodnutie o odvolaní, kde v prvoinštančnom konaní dokázal súd o námietkách proti exekúcii rozhodnúť v lehote dvoch mesiacov. Od podania odvolania uplynulo už viac než štyri a pol roka bez toho, aby súd o odvolaní rozhodol. Vzhľadom na to, že ide o rozhodovanie o odvolaní proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka v exekučnom konaní, došlo v tejto veci k značným prietahom. Súd rozhoduje v tomto prípade o námietkach proti exekúcii niekoľkonásobne dlhšie, ako v iných obdobných prípadoch. S poukazom na uvedené nie je možné odôvodňovať doterajšie trvanie konania zložitou veci. Medzičasom dokonca povinný [REDAKOVANÉ] zomrel a na jeho miesto sme nastúpili my sťažovatelia, spolu s ďalšími jeho dedičmi. Zo súdneho spisu sp. zn. 16 Er/5144/2013 nevyplýva, že by súd vo veci riadne konal. V označenej veci tak dochádza k prietahom v konaní, ktoré sú spôsobené nečinnosťou súdu a nie procesnou pasivitou účastníkov konania.

V označenej veci ide o nútený výkon rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočka Košice a Sociálnej poisťovne, ústredie Bratislava, ktorý sa osobitne nelíši od iných exekučných konaní, kde je exekučným titulom rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ktorého správnosť a zákonnosť je povinným spochybňovaná. Toto konanie však má pre nás d'alekosiahle následky, pretože jeho výsledok bude mať s ohľadom na § 470 Občianskeho zákonníka vplyv na veľkosť nášho dedičstva po našom nebohom otcovi.

Mimoriadne neefektívny a pomalý postup súdu v tejto veci, kedy je celé jeho konanie prakticky už od roku 2014 poznačené značnými prieťahmi, spôsobil to, že súd ani po viac než štyri a pol roku od podania odvolania o odvolaní nerozhodol. Týmto konaním s prieťahmi Okresný súd Košice I nielen hrubo porušuje naše základné ľudské práva garantované Ústavou Slovenskej republiky, Listinou základných práv a slobôd a Dohovorom o ochrane ľudských práv, ale svojou nečinnosťou nás dlhodobo udržuje v stave právnej neistoty o tom, v akom rozsahu na nás prejdú dlhy nášho otca.

Pri efektívnom a primerane rýchlom postupe súdu bolo možné o odvolaní rozhodnúť prakticky po pár mesiacoch, rovnako ako bolo rozhodnuté o námietkach vyšším súdnym úradníkom. Súd však vo veci počas celého tohto obdobia nekonal, a teda konanie pred súdom je poznačené zbytočnými prieťahmi v dôsledku nečinnosti súdu. K nečinnosti súdu dochádza prakticky od 21. 05. 2014 až doteraz, kedy súd zaslal odvolanie povinného oprávnenému. Po tomto dátume nemáme vedomosť o akejkoľvek činnosti súdu, ktorá by priamo smerovala k rozhodnutiu o odvolaní.“

4. Sťažovatelia sa domáhajú aj priznania finančného zadosťučinenia v sume po 2 000 € pre každého s týmto odôvodnením:

„... Z vyššie uvedeného teda vyplýva, že postup Okresného súdu Košice I vo veci 16 Er/5144/2013 je v rozpore so všetkými zásadami civilného procesného práva, týkajúcimi sa postupu súdu v začatom konaní a akýmikoľvek zásadami hospodárnosti alebo efektívnosti úkonov súdu. Toto súdne konanie trpí značnými prieťahmi vyvolanými priamo súdom, a tak dochádza k hrubému porušovaniu našich práv.

Sťažovatelia žiadame zohľadniť značnú dĺžku zbytočných prieťahov v konaní a s nimi spojenú nemajetkovú ujmu, ktorá nám vznikla v dôsledku obáv o ochranu našich práv, pocitu právnej neistoty, psychického napätia a pocitov sklamaní z neprimeranej dĺžky konania. Ak by súd postupoval bez prieťahov, mohol už dávno vo veci rozhodnúť a odstrániť tak stav našej právnej neistoty. Predmetom konania je vymoženie sumy 12.485,70 € spolu s trovami exekúcie, pričom súd v konaní nerozhoduje o právne mimoriadne zložitej veci. Vzhľadom na uvedené je rozhodovanie o odvolaní proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom v exekučnom konaní enormne zdĺhavé a poznačené značnými prieťahmi na strane Okresného súdu Košice I.

Na základe týchto skutočností sa domnievame, že by nám malo byť priznané primerané finančné zadosťučinenie vo výške po 2.000 € pre každého z nás. “

5. Na základe uvedenej sťažostnej argumentácie sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ich ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom vyslovil porušenie ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov, priznal sťažovateľom finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € pre každého z nich a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

II.

Procesný postup ústavného súdu, vyjadrenie odporcu k ústavnej sťažnosti a replika sťažovateľov

6. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 67/2019-20 zo 7. februára 2019 ju podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 38/1993 Z. z.“) prijal na ďalšie konanie.

7. Vec bola pôvodne pridelená sudcovi spravodajcovi Ladislavovi Oroszovi a predbežne prerokovaná 7. februára 2019 v IV. senáte ústavného súdu. Sudcovi Ladislavovi Oroszovi 16. februára 2019 uplynulo funkčné obdobie sudcu ústavného súdu. V zmysle čl. X ods. 5 písm. b) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 zo 16. októbra 2019 (ďalej len „rozvrh“) bola táto vec s účinnosťou od 16. októbra 2019 prerozdelená a náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov pridelená sudcovi spravodajcovi Petrovi Strakovi a v zmysle čl. II bodu 3 rozvrhu prejednaná a rozhodnutá v treťom senáte ústavného súdu v zložení Mojmír Mamojka (predseda senátu), Peter Straka (sudca spravodajca) a Martin Vernarský.

8. Pred predbežným prerokovaním veci sa po predchádzajúcej výzve ústavného súdu k ústavnej sťažnosti písomne vyjadril predseda okresného súdu prípisom sp. zn. 1 SprV 29/2019 z 18. januára 2019, ktorý v relevantnej časti svojho vyjadrenia uviedol:

„Konanie vo veci sp. zn. 16 Er/5144/2013 sa začalo 15. 8. 2013. Sťažovatelia v konaní vystupujú na procesnej strane povinného. Predmetom konania je vykonanie exekúcie na základe vykonateľných rozhodnutí Sociálnej poisťovne, pobočka Košice, Sociálnej poisťovne, ústredie v Bratislave.

Vec bola pridelená na prejednanie a rozhodnutie sudkyňi JUDr. Vekrbauerovej.

... Je pravdou, že súd o odvolaní proti uzneseniu sp. zn. 16 Er/5144/2013-71 z 17. 2. 2014 doposiaľ nerozhodol. Stalo sa tak z dôvodu dlhodobej značnej zaťažnosti exekučného úseku a jednak z dôvodu, že medzičasom bol súdu doručený návrh na pripustenie zmeny účastníka konania na strane oprávneného, o ktorom musel súd rozhodnúť ako o prvom. Potom zomrel povinný a súd musel čakať na potvrdený okruh účastníkov konania na strane povinného. Až keď uznesenie sp. zn. 16 Er/5144/2013-127, ktorým súd rozhodol, že bude pokračovať v konaní s dedičmi povinného nadobudne právoplatnosť, bude môcť súd rozhodovať o došlých procesných návrhoch a opravných prostriedkoch.

Podľa názoru súdu, sťažovatelia [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] boli pribratí do exekučného konania až uznesením sp. zn. 16 Er/5144/2013-127 z 10. 6. 2019, ktoré ešte nenadobudlo právoplatnosť, preto ich sťažnosť v predmetnej veci je podaná predčasne a navyše nevyužili prostriedky na zabezpečenie nápravy cestou Okresného súdu Košice I (poznámka: nepodali sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi okresného súdu).

Na základe uvedeného navrhujem sťažnosť ako nedôvodnú zamietnuť.“

9. Vyjadrenie predsedu okresného súdu ústavný súd zaslal na prípadné zaujatie stanoviska sťažovateľom, ktorí v reakcii v prípise z 27. septembra 2019 zdôraznili, že „ani k dnešnému dňu nebolo preskúmané konanie právoplatne skončené. Z toho vyplýva, že okresný súd v období od 02. apríla 2014 (podanie odvolania) do súčasnosti nedokázal organizovať procesný postup plynulo a efektívne tak, aby sa odstránil stav právnej neistoty,

kvôli ktorému sa naň obrátil účastník konania so žiadosťou o rozhodnutie. Takýto postup okresného súdu nemožno ospravedlniť dôvodmi obsiahnutými vo vyjadrení jeho predsedu. (dlhodobá zaťaženosť okresného súdu na exekučnom úseku, pozn.)“. V závere podania si sťažovatelia uplatnili nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom v celkovej sume 793,51 €.

10. Okresný súd vo svojom vyjadrení z 18. januára 2019 oznámil ústavnému súdu, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania pred ústavným súdom. Podobne sa vyjadrili aj sťažovatelia, ktorí vyjadrili súhlas s upustením od ústneho pojednávania pred ústavným súdom vo svojom vyjadrení z 25. septembra 2019.

11. Na podklade uvedeného ústavný súd so súhlasom oboch účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v tejto veci od ústneho pojednávania, keďže dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Chronológia procesných úkonov v napadnutom konaní

12. Ústavný súd z vyžiadaného spisového materiálu zistil takýto priebeh napadnutého konania:

- právny predchodca sťažovateľov (otec) vystupoval v napadnutom exekučnom konaní ako povinný. Exekučným titulom v predmetnej veci boli rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočky Košice (oprávnený), ktorými bolo povinnému predpísané poistné na nemocenské, dôchodkové a invalidné poistenie ako samostatne zárobkovo činnnej osobe a penále za neuhradené poistné v celkovej sume 12 485, 70 €. Ide o rozhodnutia:

- sp. zn. 700-3440003212-GC04/12 z 25. júla 2012,
- sp. zn. 700-3413153512-GC04/12 z 25. júla 2012,
- sp. zn. 700-3414720012-GC04/12 z 19. novembra 2012,
- sp. zn. 700-3440003312-GC04/12 z 25. júla 2012,

- sp. zn. 700-3413153912-GC04/12 z 25. júla 2012,
- sp. zn. 700-3411568013-GC04/13 zo 7. júna 2013;
- návrh na vydanie poverenia na výkon exekúcie bol okresnému súdu doručený 4. septembra 2013;
- 18. decembra 2013 boli okresnému súdu predložené námietky povinného proti exekúcii;
- podaním doručeným 12. decembra 2013 sa k námietkam vyjadrila oprávnená;
- 7. januára 2014 povinný doručil okresnému súdu návrh na zastavenie exekúcie, v ktorom povinný uplatnil námietku premlčania;
- uznesením sp. zn. 16 Er 5144/2013 zo 17. februára 2014 okresný súd námietky povinného zamietol a v odôvodnení uviedol, že námietka premlčania mala byť uplatnená v základnom konaní, a preto na ňu exekučný súd už nemôže prihliadať;
- povinný podal 2. apríla 2014 odvolanie proti uzneseniu okresného súdu zo 17. februára 2013;
- k odvolaniu sa oprávnený vyjadril podaním doručeným okresnému súdu 21. mája 2014;
- podaním doručeným 5. júna 2015 povinný oznámil okresnému súdu, že prebieha duplicitné vymáhanie pohľadávok podľa rozhodnutí sp. zn. 700-3440003312-GC04/12 z 25. júla 2012 (penále) a sp. zn. 700-3440003212-GC04/12 z 25. júla 2012 (poistné). Uvedené rozhodnutia boli zrušené a vrátené správnomu orgánu na základe protestu prokurátora Krajskej prokuratúry v Bratislave rozhodnutím ministra práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „minister“) v konaní o rozklade z 11. marca 2015;
- oznámením z 30. apríla 2015 oprávnená oznámila povinnému postúpenie pohľadávok na Slovenskú konsolidačnú a. s. k 17. februáru 2015;
- 7. júla 2015 podal exekútor návrh na zmenu účastníka na strane oprávneného z titulu postúpenia vymáhaných pohľadávok;
- 3. augusta 2015 povinný opätovne požiadal o zastavenie exekúcie s odôvodnením, že rozhodnutím ministra z 11. marca 2015 boli zrušené skôr uvedené (bod 9) rozhodnutia a vec bola vrátená na ďalšie konanie správnomu orgánu prvého stupňa;
- okresný súd uznesením z 1. februára 2016 pripustil vstup Slovenskej konsolidačnej, a. s., do konania na miesto oprávneného;

- povinný podal 21. marca 2016 odvolanie proti tomuto uzneseniu s odôvodnením, že exekučné tituly boli zrušené;

- 29. marca 2016 sa pôvodná oprávnená proti uzneseniu o pripustení vstupu do konania odvolala s poukazom na to, že podaním doručeným okresnému súdu 20. júla 2015 požadovala zastavenie exekúcie v časti zrušených rozhodnutí (uvedených v bodoch 1 a 4 návrhu na vykonanie exekúcie), a preto nemal byť pripustený vstup postupníka aj vo vzťahu k týmto zrušeným rozhodnutiam (v exekúcii pohľadávok uvedených v bodoch 2, 3, 5 a 6 žiadala v exekúcii pokračovať);

- podaním z 11. júna 2018 sťažovatelia požiadali o vstup do konania po zomrelom povinnom z titulu dedenia;

- uznesením z 10. januára 2019 okresný súd rozhodol o pokračovaní v konaní s dedičmi povinného – sťažovateľmi;

- listom z 15. januára 2019 okresný súd zaslal odvolanie pôvodného povinného z 29. marca 2016 na vyjadrenie Sociálnej poisťovni a odvolanie Sociálnej poisťovne z 29. marca 2016 sťažovateľom na vyjadrenie.

IV.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

13. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

14. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

15. Dňa 1. marca 2019 nadobudol účinnosť zákon o ústavnom súde v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona

o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

16. Sťažovatelia sa v posudzovanej veci domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

17. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, pretože v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 194/2019).

18. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (sp. zn. IV. ÚS 221/04).

19. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

20. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplývala do 30. júna 2016 z ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), ktorý bol s účinnosťou od 1. júla 2016 zrušený a počnúc týmto dňom je úprava civilného sporového, civilného mimosporového a správneho súdneho konania predmetom

zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) a zákona č. 162/2015 Z. z. Správneho súdneho poriadku (ďalej aj „SSP“).

21. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prieťahov podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 vyplývala z § 6 OSP, ktorý súdu prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupoval tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá, z § 117 ods. 1 OSP, podľa ktorého bol sudca povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov, a z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie mohlo odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa museli oznámiť.

22. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prieťahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expresis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP a čl. 12 CMP, podľa ktorých súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu (podľa Civilného sporového poriadku), resp. účastníkov konania (podľa Civilného mimosporového poriadku) a iných osôb. Pričom v zmysle § 5 SSP sa týmto základným princípom civilného sporového konania spravuje aj konanie pred správnym súdom. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

V.

Posúdenie vecí ústavným súdom

23. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 155/2018)

zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07, I. ÚS 194/2019). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľov.

24. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že exekučné konania tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a nemožno ich po právnej ani skutkovej stránke hodnotiť ako zložité. V kontexte uvedeného ústavný súd zdôrazňuje, že ani samotný okresný súd právnu alebo skutkovú zložitosť veci nenamietal.

25. V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných priesťahov v súdnom konaní ústavný súd nezistil žiadne okolnosti, ktoré by signalizovali nedostatočnú aktivitu či súčinnosť zo strany sťažovateľov ako účastníkov konania, čo vylučuje možnosť konštatovania zodpovednosti sťažovateľov za zistené zbytočné priesťahy posudzovaného konania.

26. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priesťahom, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priesťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

27. Ústavný súd po preskúmaní postupu okresného súdu v napadnutom konaní dospel k záveru, že v priebehu napadnutého konania sa v období od jeho začatia, teda od septembra 2013 až do novembra 2018, keď sťažovatelia podali ústavnú sťažnosť,

vyskytli obdobia, ktoré by bolo možné posúdiť ako zbytočné priet'ahy v konaní zapríčinené nekonaním okresného súdu.

28. V okolnostiach daného prípadu ústavný súd za obdobie nečinnosti okresného súdu považuje obdobie od 21. mája 2014, keď bolo okresnému súdu doručené vyjadrenia oprávneného k odvolaniu povinného proti uzneseniu o zamietnutí námietok (o námietkach povinného rozhodol vyšší súdny úradník, pozn.) až do podania ústavnej sťažnosti, t. j. od 27. novembra 2018, v rámci ktorého okresný súd nebol schopný viac ako 4 roky a 6 mesiacov rozhodnúť o podanom odvolaní. Skutočnosť, že v danom období došlo k zmene účastníka konania na strane oprávneného a následne aj na strane povinného, v nadväznosti na čo bol okresný súd povinný prioritne rozhodnúť o návrhoch na zmenu jednotlivých účastníkov konania, nečinnosť okresného súdu v tomto prípade neospravedlňuje, a to z nasledujúcich dôvodov.

29. Návrh na zmenu účastníka konania na strane oprávneného bol okresnému súdu doručený 7. júla 2015, teda okresný súd mal časový priestor v trvaní viac ako rok na to, aby o podanom odvolaní rozhodol, čo sa však nestalo. Následne okresnému súdu trvalo takmer 7 mesiacov, kým uznesením rozhodol o návrhu na zmenu účastníka konania na strane oprávneného (1. februára 2016, pozn.). Proti predmetnému uzneseniu bolo podané odvolanie povinným (21. marca 2016), ako aj pôvodnou oprávnenou (29. marca 2016). O predmetných odvolaniach nebolo do podania ústavnej sťažnosti, t. j. viac 2 roky a 7 mesiacov rozhodnuté.

30. Dňa 29. marca 2017 zomrel pôvodný povinný v napadnutom konaní. Návrh na vstup do konania po zomrelom pôvodnom povinnom bol okresnému súdu doručený 11. júla 2018. Týmto dňom sa okresný súd prvýkrát dozvedel o smrti pôvodného povinného a presnom okruhu dedičov po nebohom pôvodnom povinnom. Po 6 mesiacoch odo dňa doručenia návrhu na vstup do konania po zomrelom pôvodnom povinnom, t. j. až po podaní ústavnej sťažnosti, okresný súd uznesením sp. zn. 16 Er 5144/2013 z 10. januára 2019 rozhodol, že pokračuje v exekučnom konaní s dedičmi povinného.

31. Ústavný súd konštatuje, že nečinnosť okresného súdu vo vzťahu k rozhodovaniu o návrhu na zmenu účastníka konania na strane oprávneného v trvaní 7 mesiacov a na to nadväzujúca nečinnosť okresného súdu spočívajúca v jeho neschopnosti predložiť spis na rozhodnutie o odvolaní proti tomuto rozhodnutiu v trvaní 2 rokov a 7 mesiacov (obdobie do podania ústavnej sťažnosti, o odvolaní nie je ku dňu prijatia tohto rozhodnutia stále rozhodnuté, pozn.), ako aj nečinnosť okresného súdu vo vzťahu k rozhodovaniu o návrhu na vstup do konania po zomrelom pôvodnom povinnom v trvaní 6 mesiacov sa negatívne odrazila na možnosti okresného súdu rozhodnúť o odvolaní proti uzneseniu o zamietnutí námietok pôvodného povinného (o ktorom súd nerozhodol už viac ako 4 roky a 6 mesiacov, pozn.), keďže pri takomto rozhodovaní okresný súd musí mať ustálený okruh účastníkov konania, v nadväznosti na čo ústavný súd samotné zmeny na strane účastníkov konania a s tým súvisiacu potrebu vykonať vo veci určité procesné úkony nepovažoval za ospravedliteľný dôvod vzniku zbytočných prietahov na strane okresného súdu v súvislosti s rozhodovaním o odvolaní proti uzneseniu o zamietnutí námietok povinného.

32. Pokiaľ ide o obranu okresného súdu spočívajúcu v argumentácii o predčasnosti podania ústavnej sťažnosti sťažovateľmi z dôvodu, že sťažovatelia boli do napadnutého konania pribratí až uznesením okresného súdu sp. zn. 16 Er 5144/2013 z 10. januára 2019, ústavný súd poukazuje na svoje rozhodnutie sp. zn. Plz. ÚS 2/2016 z 29. júna 2016, podľa ktorého „Ústavný súd Slovenskej republiky v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky poskytuje ochranu základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právu na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd aj tým fyzickým osobám alebo právnickým osobám, ktorým exekučný súd neodôvodnenou nečinnosťou bráni stať sa účastníkom exekučného konania.“ Zároveň ústavný súd dodáva, že v súvislosti so zmenou účastníkov konania na základe univerzálnej sukcesie si môžu sťažovatelia uplatňovať právo na konanie bez zbytočných prietahov aj pre štádium konania, ktoré tejto zmene predchádzalo (napr. I. ÚS 197/05 alebo IV. ÚS 251/08). Ústavný súd pritom vychádza zo skutočnosti, že v takýchto prípadoch v dôsledku zmeny účastníka konania nedochádza ku vzniku nového procesnoprávneho vzťahu (ako to je pri zámene účastníkov),

ale k procesnoprávnemu nástupníctvu do už existujúceho procesnoprávneho vzťahu (m. m. I. ÚS 52/01). S prihliadnutím na tento záver ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia si (mohli) môžu uplatňovať svoje právo na konanie bez zbytočných prietáhov, resp. právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote aj pre štádium konania, ktoré tejto zmene predchádzalo, čo má v konečnom dôsledku vplyv aj pre určenie sumy finančného zadost'učinenia.

33. Vo vzťahu k námietke okresného súdu o jeho neprimeranej zaťažnosti, vysokom nápade vecí a náročnosti agendy ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99).

34. Už len pre úplnosť ústavný súd k argumentácii predsedu okresného súdu o tom, že sťažovatelia nevyužili postup podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a neobrátili sa na predsedu súdu so sťažnosťou na prietahy v napadnutom konaní, zdôrazňuje, že v súlade s judikatúrou ESĽP (rozsudok ESĽP z 12. 6. 2012, sťažnosť č. 30189/07, Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike) sťažnosť na prietahy v konaní adresovaná predsedovi súdu podľa ustanovení zákona o súdoch nemožno považovať za účinný prostriedok nápravy na účely čl. 35 ods. 1 dohovoru. Nepodanie sťažnosti na prietahy v konaní predsedovi súdu preto nebránilo ústavnému súdu sa ústavnou sťažnosťou vo veci namietaného porušenia práv zaručených čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v tomto procesnom štádiu meritórne zaoberať.

VI. Záver

K bodu 1 výrokovej časti nálezu

35. Vychádzajúc z uvedených skutočností, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 (bod 1 výroku tohto nálezu).

K bodu 2 výrokovej časti nálezu

36. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie s'ťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

37. S'ťažovatelia sa ústavnou s'ťažnosťou tiež domáhali, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných priet'ahov. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Er 5144/2013 konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

K bodu 3 výrokovej časti nálezu

38. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd

rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

39. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (sp. zn. IV. ÚS 210/04).

40. Sťažovatelia sa domáhajú priznania primeraného finančného zadosťučinenia každý v sume 2 000 € z dôvodov uvedených v časti I tohto nálezu.

41. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

42. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä zjavne neprimeranú dĺžku napadnutého konania spôsobenú nečinnosťou okresného súdu, povahu a rozsah práv sťažovateľov, ktoré boli porušené, a predmet konania, ktorým je výkon rozhodnutia a význam konania pre sťažovateľov, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia každému sťažovateľovi jednotlivo v sume 1 000 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

K bodu 4 výrokovej časti nálezu

43. Podľa § 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania.

44. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

45. Sťažovatelia si uplatnili náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním právnym zástupcom. Sťažovatelia si uplatnili túto náhradu trov konania v celkovej sume 793,51 €, a to za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, vypracovanie ústavnej sťažnosti, podanie vo veci samej) vrátane režijného paušálu a dane z pridanej hodnoty.

46. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z § 11 ods. 3, § 13 ods. 2 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2018 v sume 153,50 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2018 v sume 9,21 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky) a za rok 2019 v sume 163,33 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2019 v sume 9,80 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Výsledná suma 526,77 € (2x prevzatie a príprava – 76,75 €, t. j. 153,30 €; 2x podanie ústavnej sťažnosti – 76,75 €, t. j. 153,30 €; 2x vyjadrenie – 81,66 €, t. j. 163,33 €; 4x režijný paušál za rok 2018 – 9,21 €, t. j. 36,84 €; 2x režijný paušál za rok 2019 – 9,80 €, t. j. 19,60 €) bola navýšená o daň z pridanej hodnoty, keďže právny zástupca sťažovateľov je platcom dane z pridanej hodnoty. Ústavný súd tak priznal sťažovateľom náhradu trov konania vo výške 632,12 € (bod 4 výroku tohto nálezu).

47. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

VII.

48. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. novembra 2019

Mojmír Mamojka
predseda senátu